

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-09-10

Ärendenummer SMF-2024-02071

Handläggare

Amanda Stenbom

Telefon: 031-365 59 05

E-post: amanda.stenbom@stadsmiljo.goteborg.se

Tillköp av busstrafik inom stadsdelen Gårda

Förslag till beslut

1. Stadsmiljönämnden godkänner tillköp av busstrafik inom stadsdelen Gårda enligt bilaga 1 till stadsmiljöförvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Stadsmiljönämnden ger förvaltningsdirektören i uppdrag att underteckna uppdragsavtal enligt bilaga 3 till stadsmiljöförvaltningens tjänsteutlåtande.
3. Stadsmiljönämnden beslutar att justera ärendet omedelbart.

Sammanfattning

Stadsmiljönämnden ska enligt sitt reglemente ansvara för Göteborgs Stads tillköp av kollektivtrafik. I samband med framtagandet av *Detaljplan för kontor vid Ullevigatan inom stadsdelen Gårda* har exploatörerna inom detaljplanen ingått överenskommelse med Göteborgs Stad om att delfinansiera tillköp av kollektivtrafik (bilaga 5). Tillköpet omfattar en ny busslinje som fungerar som mobilitetsåtgärd för att stärka kollektivtrafikutbudet i området.

Busslinjens syfte är att koppla ihop Centralstationen/Åkareplatsen med Fabriksvägen/Liseberg station med hög turtäthet under arbetspendlingstimmar. Linjen planeras trafikera i 20-minutersintervall övrig tid mellan halv sex på morgonen och halv åtta på kvällen. Exploatörerna ska gentemot Göteborgs Stad delfinansiera kostnaderna för busslinjen upp till maximalt sex år.

Västtrafik har inkommit med offert för tillköpet (bilaga 1) med ett tillköpsbelopp på 4 076 873 kronor per år. Tillköpet planeras pågå under sex års tid, totalkostnaden (netto) för tillköpet är 24 461 238 kronor i 2024 års prisnivå.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Tillköp av linjetrafik i Gårda ska enligt överenskommelse delfinansieras mellan Göteborgs Stad och exploatörerna. Nettokostnaden för tillköpet enligt 2024 års prisnivå beräknas av Västtrafik till 4 076 873 kronor enligt nedan.

Beräknad nettokostnad**Belopp per år**

Direkta trafik kostnader		4 128 047 kr
Beräknade intäkter		– 243 470 kr
Andel av trafiknära kostnader	(4 % av trafik kostnaden)	165 122 kr
Försäljningsomkostnader	(5 % av beräknad ökad intäkt)	12 174 kr

Underhåll av tillköpsunika hållplatser		0 kr
Administrationskostnad	(fast årlig avgift)	15 000 kr
<i>Total beräknad nettokostnad</i>		<i>4 076 873 kr</i>

Eftersom tillköpet är avtalat att löpa under sex års tid blir totalkostnaden (netto) för tillköpet 24 461 238 kronor per 2024 års prisnivå. Exploatorerna har förbundit sig att delfinansiera tillköpet för hela avtalstiden på 6 år (bilaga 5). Exploateringsförvaltningen reglerar delfinansieringen i detalj genom särskilt avtal mellan parterna vad gäller fakturering och upphörande av delfinansiering, och ersätter stadsmiljöförvaltningen motsvarande exploatorernas del av tillköpet.

Risker och uppsägning

I det fall att beräknade intäkter minskar med mer än 5 procent kan tillköpet innebära en framtida risk för stadsmiljönämnden. Ansvarsfördelningen mellan stadsmiljö och exploatering regleras i detalj överenskommelse enligt bilaga 6.

Båda parter har en ömsesidig uppsägningstid om 6 månader enligt Allmänna Villkor (bilaga 2).

Möjligheter

Tillköpet bedöms ha en positiv inverkan utifrån ekonomiska aspekter på boende och verksamma i området och säkerställer trafikering i ett område med stark länk till Centralstationen, där det i nuläget inte trafikeras med kollektivtrafik på hela sträckan. Linjen som ska trafikera området bedöms stärka arbetspendlingen till existerande och tillkommande verksamheter i området. Det möjliggör även en koppling till centrala pendlingsnav, vilket stärker ett av Göteborgsregionens viktigaste pendelstråk med god matartrafik till detaljplaneområdet. Tillköpet bedöms gynna lokala näringsidkare genom att bidra till attraktionskraften för tillkommande arbetsplatser och möjliggöra för företag att göra miljömedvetna val för att ta sig till och från verksamheterna, vilket ligger i linje med Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program.

Uppföljning och kostnadsförändringar

Västrafik följer årligen upp trafiktillköp för att avgöra om busslinjen bör ingå i ordinarie kollektivtrafik. Trafiken på linjen behöver ha kört i minst 12 månader för att en utvärdering ska ske. I det fall busslinjen beslutas ingå i ordinarie kollektivtrafik som bekostas av Västra Götalandsregionen ska delfinansieringsskyldigheten för exploatorerna och Göteborgs Stad upphöra. Övertagande förutsätter att samtliga åtgärder ryms inom den beslutade ekonomiska ramen som Västrafik har att förhålla sig till. Ett eventuellt övertagande av tillköpt trafik som startat 2025 kommer att utvärderas i samband med Trafikplan 2028 – ett övertagande kan då tidigast ske årsskiftet 2027–2028. Det är Västrafik som ensamt beslutar om förutsättningarna för ett övertagande föreligger baserat på samtliga omständigheter i varje enskilt fall.

Enligt Västrafiks allmänna villkor (bilaga 2) justeras ersättningen upp eller ned utifrån eventuell skillnad mellan beräknad och faktisk kostnadsökning, i enlighet med det index som gäller enligt trafikavtal mellan Västrafik och den entreprenör som utför den aktuella trafiken. Denna justering görs varje år. I detta index ingår posterna Personal (AKI), Fordon (ITPI), Drivmedel (PPI/RME) och Allmänt (KPI).

I det fall att resandet på tillköpt linje ökar eller minskar och förändrar intäkter kan därmed omkostnaderna för tillköpet minska och öka.

Stadsmiljöförvaltningen ska årligen följa upp och utvärdera tillköpet. Genom att väga kostnadsförändringar, resestatistik och den ordinarie trafikutvecklingen i området mot varandra kan tillköpet revideras eller sägas upp i enlighet med Västtrafiks allmänna villkor (bilaga 2).

Bedömning ur ekologisk dimension

Möjligheten att försörja Gårda med tät busstrafik bedöms bidra positivt till lokala, nationella och internationella miljömål. All kollektivtrafik bedöms bidra till strategierna i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram samt delmålet att minska klimatpåverkan från transporter. Programmet anger som strategi att Göteborgs Stad driver på utvecklingen av hållbara transporter, vilket uppfylls delvis genom att delfinansiera tillköp av trafik.

I Göteborg står vägtrafiken för det enskilt största bidraget till höga halter av luftföroreningar och höga bullernivåer där människor vistas. För att göteborgarna ska få en hälsosam livsmiljö krävs det enligt miljö- och klimatprogrammet att vägtrafiken minskar, samt att gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras i Göteborgs Stads planering och förvaltning. Bedömningen är att en god kollektivtrafikförsörjning i området har potentialen att avlasta trafikstråk som exempelvis E6. Den höga turtätheten under arbetspendlingstimmar bidrar troligtvis till en överflyttning från bil- till kollektivtrafik. Den nya busslinjen som kommer att trafikera området i samband med tillköpet planeras att drivas med el, vilket ytterligare bidrar till minskade luftföroreningar och andra klimatrelaterade målsättningar från lokal till global nivå.

Bedömning ur social dimension

Tillköp av trafik i Gårda är främst till fördel för personer som är boende och verksamma i innerstaden vilket kan ifrågasättas utifrån ett jämlikhetsperspektiv. Främst gynnas arbetspendlingen eftersom området är ett starkt affärsnav beläget i centrala Göteborg.

Tillköpet har potentialen att gynna en överflyttning till kollektivtrafik och därmed minska biltrafiken i området. Detta har en positiv inverkan på buller- och luftföroreningsnivåer som påverkar hälsan negativt. Eftersom tillköpet av trafik trafikeras med elfordon bidrar det ytterligare till renare luft och minskade bullernivåer, vilket är i linje med Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram.

Trafik som köps till är, precis som alla annan linjetrafik, öppen för de som har tillgång till Göteborgs Stads subventioner, exempelvis seniorekort. Delar av området som väntas trafikeras efter tillköpet har i dagsläget ingen kollektivtrafikförsörjning, vilket stärker tillgängligheten för flera målgrupper att kunna nyttja kollektivtrafik.

Samverkan

Samverkan med personalorganisationer har inte varit aktuell i detta fall.

Bilagor

1. Offert om tillköp av trafik Gårda
2. Allmänna villkor tillköp trafik

3. Uppdragsavtal för alla typer av trafik
4. Avsiktsförklaring tillköp 2018
5. Genomförandavtal och tilläggsavtal till exploateringsavtal
6. Överenskommelse för tillköp av trafik Gårda

Ärendet

Stadsmiljöförvaltningen har mottagit en offert från Västtrafik AB (bilaga 1), fortsättningsvis benämnt Västtrafik, angående tillköp av trafik mellan Åkareplatsen och Fabriksvägen i Gårda. En överenskommelse om delfinansiering av tillköpet har avtalats mellan Göteborgs Stad och exploatörerna. Exploatörerna ska gentemot staden delfinansiera kostnaderna för busslinjen i upp till maximalt sex år.

Stadsmiljönämnden ansvarar enligt sitt reglemente för Göteborgs Stads tillköp av kollektivtrafik. Tillköp av trafik i Gårda gäller en busslinje som förbinder Centralstationen/Åkareplatsen med Fabriksvägen/Liseberg Station med hög turtäthet.

Stadsmiljöförvaltningen föreslår att uppdragsavtal signeras och offert godkänns enligt delegation.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

I samband med framtagandet av *Detaljplan för kontor vid Ullevigatan inom stadsdelen Gårda*, som vann laga kraft 2018, har Göteborgs Stad och exploatörerna i området förbundit sig att delfinansiera tillköp av trafik. 2018 skrevs en avsiktsförklaring där Göteborgs Stad förbinder sig till att delfinansiera tillköp av trafik (bilaga 4). Exploatörerna har därefter förbundit sig att delfinansiera tillköp av trafik i området (bilaga 5).

Tidslinje

2018:

- Avsiktsförklaring tecknas av trafiknämnden (bilaga 4).
- Genomförande- och tilläggsavtal tecknas med exploatörerna angående finansiering av kollektivtrafik (bilaga 5).
- *Detaljplan för kontor vid Ullevigatan inom stadsdelen Gårda* vinner laga kraft.

2021:

- Göteborgs Stad lämnar förfrågan om tillköp till Västtrafik.

2024 och framåt:

- Västtrafik inkommer med offert och kalkyl på tillköpet och förutsättningar för trafikeringen i augusti (bilaga 1).
- Vid godkänd/accepterad offert tecknas uppdragsavtal på delegation (bilaga 3).
- När avtalet är tecknat läses trafiken in i systemen och eventuella andra avtalade förberedelser genomförs – exempelvis marknadsföringsinsatser och tryckta tidtabeller med mera.
- Tillköpt trafik startar vid tidtabellskiftet augusti 2025.

- Tillköpet utvärderas årligen för eventuellt övertagande, revidering eller uppsägning
- Tillköpet utgår enligt överenskommelse senast år 2030 om tillköpet träder i kraft 2025

Tillköp

Västra Götalandsregionen är regional kollektivtrafikmyndighet och ansvarar för att finansiera kollektivtrafiken i Västra Götalands län. Västtrafik planerar och upphandlar kollektivtrafiken på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Tillköp av kollektivtrafik definieras i *Avtal om ansvar för den regionala kollektivtrafiken i Västra Götalands län*.

Tillköp är kollektivtrafik som finansieras av annan part än Västra Götalandsregionen och kan bland annat avse trafik i form av en ny busslinje eller utdelning av färdbevis till kommunens invånare. Stadsmiljönämnden ansvarar för Göteborgs Stads tillköp av kollektivtrafik.

Förutsättningar och principer för tillköp i Gårda

Linjesträckning

Tillköpet omfattar ny trafik, det vill säga en ny busslinje mellan Gårda och Åkareplatsen. Linjen planeras angöra vid Polhemsplatsen för att sedan trafikera genom detaljplaneområdet och ha slutstation Liseberg Station i höjd med Örgrytemotet.

Turtäthet

Tillköpet omfattar trafik från Polhemsplatsen till Liseberg station vardagar mellan 05:30 och 19:30. Linjen kommer avgå med 12-minuters intervaller i högtrafik (07:00–09:00 samt 15:00–18:00). Övrig tid kör linjen i 20-minutersintervaller. Sommartid kör linjen enbart med 20-minuters turtäthet (bilaga 1).

Trafikstart och kostnad

Nettokostnaden för tillköpet enligt 2024 års prisnivå beräknas till 4 076 873 kronor. Då tillköpet är avtalat att löpa under sex års tid blir nettokostnaden för tillköpet totalt 24 461 238 kronor (bilaga 1). Exploatörerna har enligt överenskommelse med Göteborgs Stad förbundit sig att delfinansiera tillköpet (bilaga 5).

Västtrafiks principer för utvärdering av tillköp av hel linje

Västtrafik utvärderar löpande resandet på linjen och kan göra bedömningen om att överta trafiken för att ingå i ordinarie utbud, om det ryms inom ekonomiska ramar. Detta görs som tidigast 12 månader efter tillköpet har träff i kraft. Västtrafik undersöker hur många som reser med linjen och om det är nytillkomna resenärer eller endast en överflyttning från andra linjer i området. Västtrafik har några olika principer när man gör bedömning om eventuellt övertagande av tillköpt trafik:

- Linjen ska inte vara lågfrekvent – det vill säga det genomsnittliga antalet resenärer per tur ska vara fler än åtta.
- Det totala resandet till följd av tillköpet får inte ha minskat. Här tittar Västtrafik på om resandet på andra linjer i området/stråket har minskat och om det tydligt går att härleda detta till tillköpet.
- Om det genomsnittliga antalet resenärer per tur är fler än åtta, och det totala resandet i området/stråket inte har minskat till följd av tillköpet, tar Västtrafik med tillköpet som ett förslag till trafikplanarbetet för vidare utredning.

Förvaltningens bedömning

Stadsmiljöförvaltningen bedömer att tillköpet har en positiv inverkan på kollektiva resmöjligheter mellan centrala Göteborg och detaljplaneområdet, samt potential att avlasta E6:an genom överflyttning av pendeltrafik från bil till kollektivtrafik.

Stadsmiljöförvaltningen bedömer att tillköpet skapar goda förutsättningar för Göteborgs Stad och Västtrafik att utveckla kollektivtrafiken, samt öka överflyttnings-potentialen från bil- till kollektivtrafik i området i takt med stadsutvecklingen.

Tillköpet ligger i linje med det som överenskommits med exploatörerna inom detaljplanen. Tillköpet kan innebära en viss ekonomisk risk för Stadsmiljöförvaltningen eftersom Göteborgs Stad eventuellt kan bli skyldig att finansiera tillköpet i det fall att kostnaden överstiger exploatörernas delfinansiering under avtalsperioden.

Stadsmiljöförvaltningen bedömer att tillköpet ligger i linje med kommunfullmäktiges beslutade inriktningar, eftersom det ligger i linje med Göteborgs Stads styrande dokument.

Josefine Johansson

Avdelningschef
Planering och Investering

Anders Ramsby

Förvaltningsdirektör
Stadsmiljöförvaltningen